

5. Strizhkova, A. V. (2019). Vzajemozv'jazok infrastruktury pidtrymky pidpryjemnyctva z innovacijnoju ta cyfrovoju infrastrukturamy. *Ekonomiko-pravovi problemy rozvytku ta spryjannja ghospodarskij dijalnosti v suchasnykh umovakh* : zb. nauk. pr. za materialamy II krughlogho stolu (m. Kharkiv, 17 trav. 2019) - *Economic and legal problems of development and promotion of economic activity in modern conditions: a collection of scientific papers on the materials of the II round table* (pp. 123–126). Kharkiv : NDI PZIR NAprN Ukrainy [in Ukrainian].

6. Europe 2020. A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth / European Commission. Brussels, 2010. 32 p. URL: <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%2020%20-%20EN%20version.pdf> [in English].

7. Creatio uvijshla do rejtyngnu najkrashhykh low-code platform za versijeju Nucleus Research. URL: <https://www.terrasoft.ua/business/news/66127> [in Ukrainian].

8. Theme of 2020 Open Access Week to be Open with Purpose: Taking Action to Build Structural Equity and Inclusion. URL: <http://www.openaccessweek.org/profiles/blogs/2020-theme-announcement-english> [in English].

Подрез-Ряполова Ірина Валеріївна

науковий співробітник НДІ правового забезпечення

інноваційного розвитку НАПрН України

ORCID: 0000-0002-8802-1441

ЩОДО ДОГОВІРНИХ ЗАСАД ЗДІЙСНЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ПОСТАЧАННЯ ПРИРОДНОГО ГАЗУ

Наукову працю присвячено дослідженню договірних відносин в сфері надання послуг з постачання природного газу, зокрема розглядаються питання договірних засад здійснення господарської діяльності у відповідній сфері. Встановлено, що основними економіко-правовими передумовами щодо регулювання договірних правовідносин є сукупність факторів матеріально-правового, економічного та економіко-політичного характеру. Визначені основні види договорів, що впорядковують правовідносини щодо постачання природного газу.

Ключові слова: договір, господарська діяльність, ринок природного газу, постачання природного газу, споживач.

Podrez-Riapolova Irina

*Researcher of Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovate Development of NALS of Ukraine
ORCID: 0000-0002-8802-1441*

ON CONTRACTUAL PRINCIPLES OF ECONOMIC SUPPLY OF ECONOMIC ACTIVITY

The scientific work is devoted to the study of contractual relations in the field of natural gas supply services, in particular, the issues of contractual principles of economic activity in the relevant field are considered. It is established that the main economic and legal prerequisites for the regulation of contractual relations are a set of factors of substantive, economic and economic-political nature. The main types of agreements governing the legal relationship for the supply of natural gas are identified.

Keywords: contract, economic activity, natural gas market, natural gas supply, consumer.

Реформаційні процеси, які тривають в енергетичному секторі України, зокрема у сфері постачання природного газу, повинні сприяти запровадженню принципів конкуренції та прозорості, що забезпечить стабільність функціонування ринку природного газу та нові можливості для його суб'єктів. Ці принципи підвищують роль договору постачання природного газу як одного із ефективних засобів регулювання відносин між постачальником та споживачем.

Згідно норм Закону України «Про ринок природного газу» від 09.04.2015 р. № 329-VIII ринок природного газу функціонує на засадах вільної добросовісної конкуренції (крім діяльності суб'єктів природних монополій) та одним з принципів його функціонування є принцип відповідальності суб'єктів ринку природного газу за порушення правил діяльності на ринку природного газу та умов договорів [1].

Слід визначити, що договірні відносини щодо надання послуг постачання природного газу як енергетичного ресурсу виникають на

певній економіко-правовій основі (тобто в значному ступені мають вплив як правових, так і економічних чинників), яка складається з факторів (передумов), що зумовлюють необхідність їх укладання.

Основними економіко-правовими передумовами для регулювання договірних правовідносин з постачання природного газу є: 1) матеріально-правовий фактор, пов'язаний з наявністю особливих об'єктів та суб'єктів договірних правовідносин щодо постачання природного газу, і цей фактор викликає необхідність законодавчого закріплення взаємовідносин споживачів і надавачів послуг; 2) економічний фактор, пов'язаний з реалізацією права державної та приватної власності та відображає необхідність впорядкування дій власників об'єктів газової інфраструктури щодо розпорядження своєю власністю; 3) економіко-політичний фактор, який опосередковується багатьма обставинами, у тому числі наявністю публічних інтересів щодо забезпечення функціонування економіки України.

Необхідно підкреслити, що користування будь-якими енергетичними ресурсами можливе лише на основі відповідного договору, що укладається між енергопостачальною організацією та споживачем. Постачання природного газу, який також є енергетичним ресурсом здійснюється виключно у договірному порядку. Аналіз трансформації законодавства, яке регулює правовідносини щодо постачання природного газу засвідчує, що постачання природного газу завжди відбувалося на основі підзаконних нормативних актів. Однак, з набуттям чинності Закону України «Про ринок природного газу», порядок договірних взаємовідносин на ринку природного газу було оновлено.

Норми статті 714 Цивільного кодексу України встановлюють, що за договором постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу одна сторона (постачальник) зобов'язується надавати другій стороні (споживачеві, абонентові) енергетичні та інші ресурси, передбачені договором, а споживач (абонент) зобов'язується оплачувати вартість прийнятих ресурсів та дотримуватись передбаченого договором режиму її використання, а також забезпечити безпечну експлуатацію енергетичного та іншого обладнання [2]. При цьому, до договору постачання енергетичними та іншими ресурсами

через приєднану мережу застосовуються загальні положення про купівлю-продаж, положення про договір поставки, якщо інше не встановлено законом або не впливає із суті відносин сторін. Крім того, законом можуть бути передбачені особливості укладення та виконання договору постачання енергетичними ресурсами, який необхідно сприймати як родовий до всіх договорів, що опосередковують передачу природного газу від добувача до споживача.

Основними видами договорів, що впорядковують правовідносини щодо постачання природного газу є: договір постачання природного газу побутовим споживачам, який укладається на підставі Типового договору постачання природного газу побутовим споживачам, затвердженого Постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 30.09.2015 р. № 2500 [3] та договір постачання природного газу споживачам, що не є побутовими, який укладається за Правилами постачання природного газу, які затверджені Постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 30.09.2015 р. № 2496 [4] та відповідно до вимог Цивільного і Господарського кодексів України.

Також вищевказані договори повинні містити істотні умови, встановлені статтею 12 Закону України «Про ринок природного газу», якими є обов'язки постачальника щодо: забезпечення споживача всією необхідною інформацією про загальні умови постачання; забезпечення споживача інформацією про обсяги та інші показники споживання природного газу таким споживачем на безоплатній основі; повідомлення споживачу про намір внесення змін до договору постачання природного газу в частині умов постачання до початку дії таких змін та гарантування права споживача на дострокове розірвання договору постачання в певних випадках; забезпечення споживачу вибору способу оплати з метою уникнення дискримінації; забезпечення споживача прозорими, простими та доступними способами досудового вирішення спорів, та умови щодо встановлення порядку відшкодування та визначення розміру збитків, завданих внаслідок порушення договору постачання [5].

Крім того, пов'язаними договорами є договори постачання природного газу: договір технічного приєднання (доступу) до газових мереж, який укладається згідно з порядком приєднання об'єктів замовників (технічного доступу) до газорозподільної мережі, встановленим нормами Кодексу газорозподільної системи, затвердженого Постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 30.09.2015 р. № 2494 [6]; договір розподілу природного газу, який укладається згідно з Типовим договором розподілу природного газу, затвердженим Постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг «Про затвердження Типового договору розподілу природного газу» від 30.09.2015 р. № 2498 [7] та договір транспортування природного газу, який укладається згідно з Типовим договором транспортування природного газу, затвердженим Постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 30.09.2015 р. № 2497 [8] та Кодексом газотранспортної системи, затвердженим Постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 30.09.2015 р. № 2493 [9]. Вищевказані договори є взаємопов'язаними між собою за багатьма критеріями, що актуалізує питання щодо визначення критеріїв взаємозв'язку цих правочинів.

Найбільшої уваги питанням щодо ознак правового стану взаємопов'язаності правочинів приділено в науці корпоративного права. Так, на погляд А. Шихвердієва та М. Басманова, під час визначення взаємопов'язаності в першу чергу слід враховувати суб'єктний склад правочинів [10]. Як вважає С. Бурлаков, ознаки взаємопов'язаних правочинів слід поділити на основні та додаткові. Для того щоб правочини були визнані взаємопов'язаними, вони мають відповідати хоча б одній з основних ознак, до яких, на його думку, варто відносити: 1) єдиний правовий наслідок правочинів; 2) єдність цілей, які переслідуються під час вчинення правочинів. Додатковими ознаками, на думку С. Бурлакова, будуть: 1) суб'єктний склад правочинів; 2) функціональне призначення майна, що є предметом правочину; 3) період часу, протягом якого були вчинені пра-

вочини [11, с. 64]. Відносно договору постачання природного газу варто визначити, що всі договори, які з ним взаємопов'язані, мають основні ознаки взаємопов'язаності правочинів. Так, всім договорам, взаємопов'язаним з договором постачання природного газу притаманний єдиний правовий наслідок цих правочинів та єдність цілей, які переслідуються під час укладення вищевказаних договорів. Разом з тим, для перелічених договорів характерна спільність економіко-правових умов укладання договорів та обов'язковість додержання принципів газопостачання.

Таким чином, господарська діяльність з постачання природного газу здійснюється на підставі певних договорів, порядок та умови укладання яких визначені відповідними законами та підзаконними нормативно-правовими актами. Основними економіко-правовими передумовами щодо регулювання договірних правовідносин є сукупність факторів матеріально-правового, економічного та економіко-політичного характеру. Водночас подальшого комплексного дослідження потребують договори, які є пов'язаними договорами с договором постачання природного газу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про ринок природного газу: Закон України від 09.04.2015 р. № 329-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/329-19>.
2. Цивільний Кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
3. Типовий договір постачання природного газу побутовим споживачам: постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 30.09.2015 р. № 2500. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1386-15#Text>.
4. Правила постачання природного газу: постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 30.09.2015 р. № 2496. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1382-15#Text>.
5. Про ринок природного газу: Закон України від 09.04.2015 р. № 329-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/329-19>.
6. Кодекс газорозподільних систем: постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 30.09.2015 р. № 2494. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1379-15#Text>.

7. Типовий договір розподілу природного газу: постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 30.09.2015 р. № 2498. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1384-15#Text>.

8. Про затвердження Типового договору транспортування природного газу: постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 30.09.2015 р. № 2497. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1383-15#Text>.

9. Кодекс газотранспортної системи: постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 30.09.2015 р. № 2493. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1378-15#Text>.

10. Шихвердиев А. Вывод активов акционерных обществ в зеркале корпоративного управления. *Хозяйство и право*. 2002. № 7. С. 80–82.

11. Бурлаков С. А. Правовое регулирование крупных сделок юридических лиц: дис. ... канд. юрид. наук : Москва. 2010. 213 с.

REFERENCES

1. Pro rynek pryrodnoho hazu: Zakon Ukrainy vid 09.04.2015 r. № 329-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/329-19> [in Ukrainian].

2. Tsyvilnyi Kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 16.01.2003 r. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].

3. Typovi dohovir postachання pryrodnoho hazu pobutovym spozhyvacham: postanova Natsionalnoi komisii, shcho zdiisniuiе derzhavne rehuliuвання u sferakh enerhetyky ta komunalnykh posluh vid 30.09.2015 r. № 2500. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1386-15#Text> [in Ukrainian].

4. Pravyla postachання pryrodnoho hazu: postanova Natsionalnoi komisii, shcho zdiisniuiе derzhavne rehuliuвання u sferakh enerhetyky ta komunalnykh posluh vid 30.09.2015 r. № 2496. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1382-15#Text> [in Ukrainian].

5. Pro rynek pryrodnoho hazu: Zakon Ukrainy vid 09.04.2015 r. № 329-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/329-19> [in Ukrainian].

6. Kodeks hazorozpodilnykh system: postanova Natsionalnoi komisii, shcho zdiisniuiе derzhavne rehuliuвання u sferakh enerhetyky ta komunalnykh posluh vid 30.09.2015 r. № 2494. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1379-15#Text> [in Ukrainian].

7. Typovi dohovir rozpodilu pryrodnoho hazu: postanova Natsionalnoi komisii, shcho zdiisniuiе derzhavne rehuliuвання u sferakh enerhetyky ta

komunalnykh posluh vid 30.09.2015 r. № 2498. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1384-15#Text> [in Ukrainian].

8. Pro zatverdzhennia Typovoho dohovoru transportuvannia pryrodnoho hazu: postanova Natsionalnoi komisii, shcho zdiisniue derzhavne rehuliuвання u sferakh enerhetyky ta komunalnykh posluh vid 30.09.2015 r. № 2497. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1383-15#Text> [in Ukrainian].

9. Kodeks hazotransportnoi systemy: postanova Natsionalnoi komisii, shcho zdiisniue derzhavne rehuliuвання u sferakh enerhetyky ta komunalnykh posluh vid 30.09.2015 r. № 2493. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1378-15#Text> [in Ukrainian].

10. Shikhverdiyev A. (2002). Vyvod aktivov aktsionerykh obshchestv v zerkale korporativnogo upravleniya. *Khozyaystvo i pravo - Economy and law*, 7, 80–82 [in Russian].

11. Burlakov S. A. (2010). Pravovoye regulirovaniye krupnykh sdelok yuridicheskikh lits. *Candidate's thesis*. Moskva [in Russian].

Прус Юлія Ігорівна

*директор Регіонального центру міжнародних проєктів і програм
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*

ORCID: 0000-0003-0320-0131

Сосніна Катерина Дмитрівна

*бакалаврант кафедри управління та адміністрування
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*

ORCID: 0000-0002-8343-9582

ВІДКРИТІ ДАНІ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ

У науковій роботі обґрунтовано, що в умовах цифровізації усіх сфер життєдіяльності відкриті дані виступають ключовим чинником розвитку бізнесу. Узагальнено переваги наявності відкритих даних для компаній за чотирма основними сферами діяльності: використання у якості ресурсу при створенні стартапів, підвищення конкурентоспроможності функціонуючих компаній, удосконалення процесу найму персоналу, а також для покращення інвестиційного клімату.

Ключові слова: відкриті дані, бізнес-модель, розвиток бізнесу.